

С.І. Федун, О.В. Чорний

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

6

клас

Підручник
для загальноосвітніх
навчальних закладів

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 72(075.3)
ББК 85.1я72
Ф 32

Рецензенти:

Дровозюк С.І. — доктор історичних наук, професор, ректор Вінницького обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників
Лепко Н.І. — вчитель образотворчого мистецтва, відмінник освіти України, вчитель-методист, вчитель вищої категорії, директор закладу
«Загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №3 ім. М.Коцюбинського» Вінницької міської ради

Федун С. І.

Ф32 Образотворче мистецтво : підручник для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. / С. І. Федун, О. В. Чорний. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2014. — 176 с.

ISBN 978-966-10-1598-1

Підручник є складовою навчально-методичного комплексу «Образотворче мистецтво. 6 клас», до якого входять: підручник «Образотворче мистецтво. 6 клас», альбом-посібник для учнів, 6 клас; уроки образотворчого мистецтва, орієнтовне календарно-тематичне планування та компакт-диск з аудіо- та візуальними матеріалами до всіх уроків.

Подання навчального матеріалу з образотворчого мистецтва здійснюється в оригінальній, зручній та доступній формі для учнів основної школи, художньо-педагогічний матеріал розподіляється з урахуванням вікових особливостей учнів, національних мистецько-педагогічних традицій і сучасних тенденцій розвитку національного й світового мистецтва та продовження вітчизняних традицій мистецького розвитку учнів 5-7 класів у системі безперервної художньо-естетичної освіти.

Для учнів 6-го класу, вчителів, батьків.

УДК 72(075.3)
ББК 85.1я72

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва*

ISBN 978-966-10-1598-1

© С. І. Федун, О. В. Чорний, 2014
© Навчальна книга — Богдан, 2014

ПУТІВНИК ДО ПІДРУЧНИКА

СХОДИНКИ
ПІЗНАННЯ

ЗРОБИ
ЦЕ САМ

ПІДСУМОВУЄМО
ВИВЧЕНЕ

СПРОБУЙ

ВИКОНАЙ
УДОМА

ЮНИЙ ДРУЖЕ!

Починається новий навчальний рік, і знову в твоїх руках підручник «Образотворче мистецтво». На його сторінках ти зустрінешся з давніми знайомими — твоїми однолітками Богданом і Христиною. Але цього навчального року до нашої захопливої подорожі Країною мистецтва приєднаються і їхні друзі з усіх куточків світу. Ці хлопці та дівчата живуть у різних країнах, проте їх об'єднує любов до образотворчого мистецтва, бажання відтворювати дійсність, передавати почуття, використовуючи різні художні техніки.

У шостому класі ти ознайомишся з жанрами образотворчого мистецтва та роботами багатьох митців, які творили у різні часи і в різних країнах. Дізнаєшся про найвизначніші музеї та картинні галереї, де зберігаються шедеври справжніх майстрів.

Бажаємо тобі цікавої та захопливої подорожі у світ Прекрасного. І пам'ятай: все, що ти бачиш, можна відобразити в художніх образах, лише тоді сповна відчуваш суть побаченого.

То ж у добру путь!

Автори

ЖАНРИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

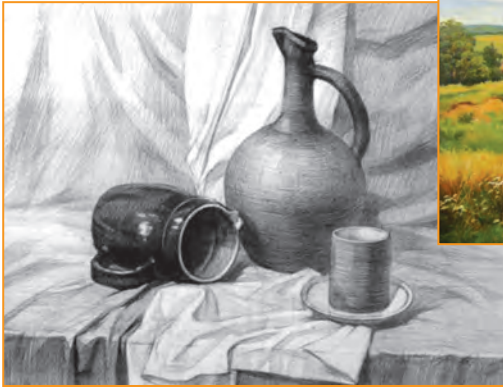
**ОСОБЛИВОСТІ
АНІМАЛІСТИЧНОГО,
ПЕЙЗАЖНОГО
ТА ПОРТРЕТНОГО ЖАНРІВ**

ЖАНРОВИЙ ПОДІЛ В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ

Привіт, Христіно! Поглянь на експозицію, яку я створив із зображень, надісланих нашими друзями.

Навчальна робота. Натюрморт

А. Орльонов. «Український пейзаж»

В. Бараненко. «Літня риболовля»

Скульптура слона. Храм Нітапола, м. Бхактанур, Непал

ФІГУРА ЛЮДИНИ У ПОРТРЕТНОМУ ЖАНРІ

Привіт із Англії! Мене звуть Пітер Нортон. Я живу в Лондоні. У моєму місті багато музеїв, і ми з моїми однолітками часто їх відвідуємо. Оскільки я дуже люблю мистецтво, то й найцікавішою мені здається Національна галерея Лондона. Там є багато картин мого улюбленого художника Томаса Гейнсборо.

Томас Гейнсборо. «Джон Плампін»

*Томас Гейнсборо.
Портрет Джонатана
Баттла*

*Томас Гейнсборо.
Лікар Ральф Шомберг*

Національна галерея Лондона — головний художній музей столиці Великобританії, один з найбільш

цікавих на території всієї держави. Колекція Лондонської галереї налічує понад 2000 полотен художників світового рівня. Картини в галереї експонуються у хронологічному порядку.

Дякую, Пітере! Мені теж сподобалась творчість Т. Гейнсборо. Думаю, що успіх його полотен зумовлений, не в останню чергу, умінням художника досконало відтворювати будову людського тіла. Коли торік ми малювали фігури людей, я залюбки вивчала їхні пропорції. Тоді ж зауважила, що будова тіла жінок і чоловіків подібна не в усьому. Один із моїх улюблених митців А. Дюрер, ще наприкінці XV ст., досконало зображував чоловіків і жінок.

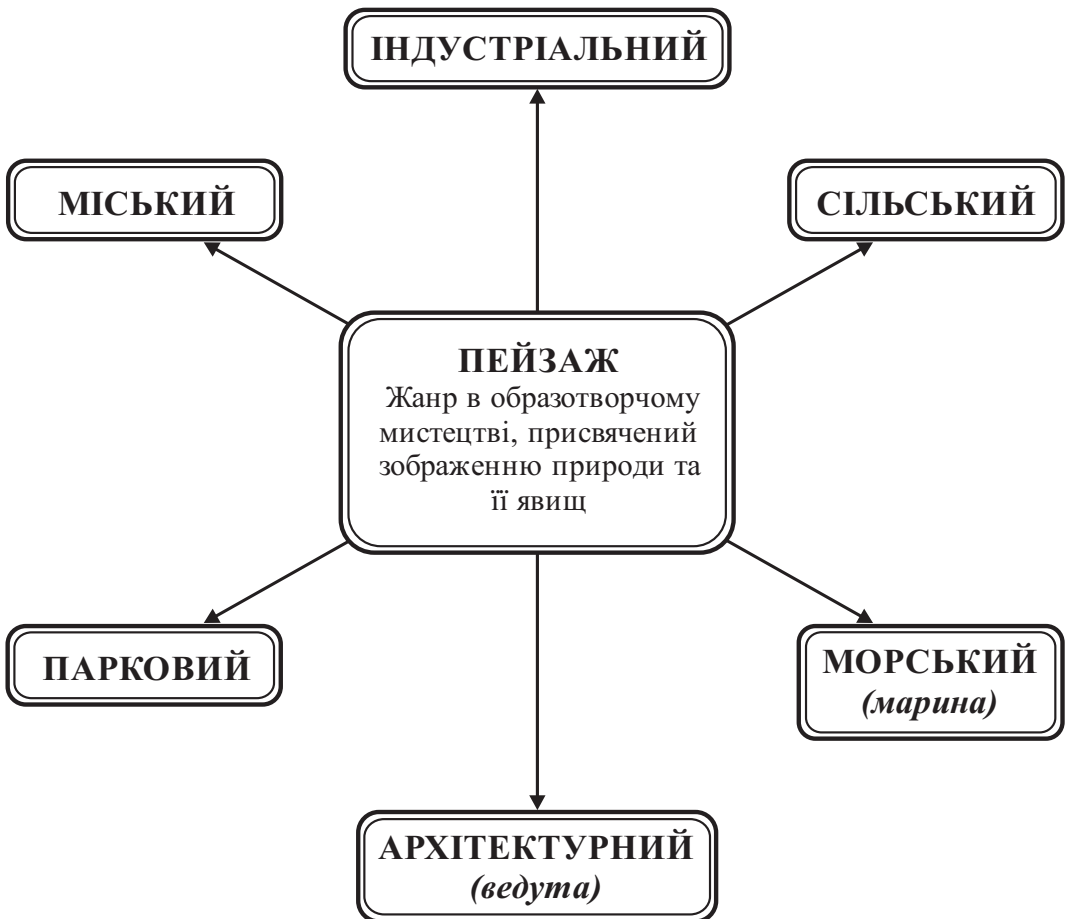

Альбрехт Дюрер.
«Адам та Єва»

Щоб правильно намалювати людину, на весь зріст чи тільки до пояса, стоячою, сидячою або в русі, перш за все необхідно знати пропорції різних її частин.

Якщо ж художник малює людину без знань і визначення розмірів, малюнок заздалегідь приречений на невдачу. Щоразу, перш ніж щось зображати, спершу обов'язково пригадайте всі пропорції та розміри. До поняття «тіло людини» входять такі його складові, як голова, торс і кінцівки (руки та ноги). Для вимірювання пропорцій тіла художники застосовують висоту голови.

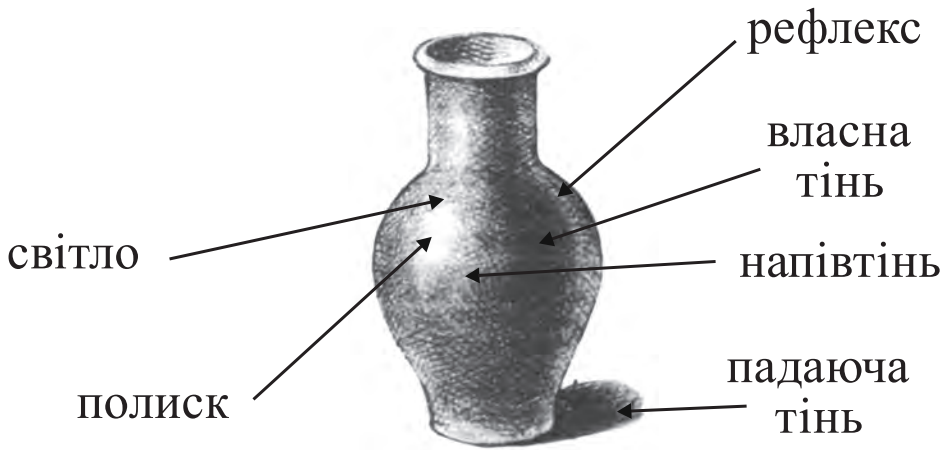
ВИДИ ПЕЙЗАЖУ

Є три способи поділу пейзажу на види:

- за змістом того, що зображується (індустріальний, міський, сільський, архітектурний (ведута), морський (марина), парковий);
- за настроєм, який передається (ліричний, епічний);
- за способом художньої інтерпретації образу природи (реалістичний, декоративний, імпресіоністичний).

ПЕРЕДАВАННЯ ОБ'ЄМУ

ВІЗУВАННЯ	визначення пропорцій предмета олівцем, який тримають у витягнутій руці між оком і натурою
СВІТЛО	частина поверхні предмета, яка повернута до джерела світла, плавний перехід від світла до тіні
НАПІВТІНЬ	частина поверхні предмета, розташована під кутом до джерела світла
РЕФЛЕКС	віддзеркалення світла від навколишніх об'єктів на тінювій частині предмета у вигляді світлової плями з розмитим краєм
ПОЛИСК	яскраві світлові плями з різкими межами на освітлених ділянках предмета у місцях вигину або зламу, виникають лише на предметах з гладкою поверхнею
ВЛАСНА ТІНЬ	частина поверхні предмета, на яку не потрапляють прямі промені світла
ПАДАЮЧА ТІНЬ	тінь, яка з'явилась на поверхні внаслідок загородження її від світла іншим предметом

ЗМІСТ

Розділ 1. ЖАНРИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА. ОСОБЛИВОСТІ АНІМАЛІСТИЧНОГО, ПЕЙЗАЖНОГО ТА ПОРТРЕТНОГО ЖАНРІВ

ЖАНРОВИЙ ПОДІЛ В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ.....	6
АНІМАЛІСТИЧНИЙ ЖАНР	
Історія виникнення та розвитку	12
Анімалістичний жанр у різних видах образотворчого мистецтва	22
ПЕЙЗАЖНИЙ ЖАНР	
Історія виникнення	28
Пейзаж. Видове розмаїття пейзажного жанру	38
Пейзажний жанр: відтворюємо красу природи	46
ПОРТРЕТНИЙ ЖАНР	
Історія та видовий поділ	52
Портретний жанр. Пропорції обличчя.....	72
Ракурс у портретному жанрі.....	76
Шарж і карикатура у портретному жанрі	80
Фігура людини у портретному жанрі	84
Портрет. Відтворення жесту та руху в скульптурі	88
Портрет. Передавання жесту та руху в живописі	92

Розділ 2. ЖАНРИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУТОВОГО ЖАНРУ ТА НАТЮРМОРТУ.

ІСТОРИЧНИЙ, РЕЛІГІЙНИЙ, БАТАЛЬНИЙ, МІФОЛОГІЧНИЙ ЖАНРИ

НАТЮРМОРТ

Історія виникнення	96
Композиція у натюрморті.....	104
Об'єм і засоби світлотіні у натюрморті	108
Кольорові відношення у натюрморті	114

ПОБУТОВИЙ ЖАНР

Історія виникнення та розвитку	118
Декоративна композиція у побутовому жанрі	128
Сюжетно-тематична композиція у побутовому жанрі.....	132

ІСТОРИЧНИЙ ЖАНР	134
-----------------------	-----

РЕЛІГІЙНИЙ ЖАНР	142
-----------------------	-----

БАТАЛЬНИЙ ЖАНР	148
----------------------	-----

МІФОЛОГІЧНИЙ ЖАНР	156
-------------------------	-----

УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО	162
------------------------------	-----

Словник мистецьких термінів	164
-----------------------------------	-----

Література	168
------------------	-----

Додаток.....	169
--------------	-----

Навчальне видання

ФЕДУН Сергій Ігорович
ЧОРНИЙ Олександр Вікторович

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

ПІДРУЧНИК ДЛЯ 6 КЛАСУ

загальноосвітніх навчальних закладів

Головний редактор *Богдан Будний*

Редактор *Донара Пендзей*

Художник *Олег Кіналь*

Верстка *Анни Ребрик*

Обкладинка *Аліни Воронкової*

Технічний редактор *Оксана Чучук*

Підписано до друку 28.08.2014. Формат 70×100/16. Папір офсетний.
Гарнітура CentSchbook Win95BT. Умовн. друк. арк. 14,30. Умовн. фарбо-відб. 57,20.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції

ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга — Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002

Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008

тел./факс (0352) 52-06-07; 52-19-66; 52-05-48

office@bohdan-books.com

www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-1598-1

9 789661 015981